

4294

الجابصیر

مؤسسہ ارمونش نایینایان

محمد نوری

انتشارات توانمندان
Tavanmandan Publications

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سرشناسه :	نوری، محمد ۱۳۴۰ شهریور -
عنوان و نام پدیدآور :	ابابصیر: مؤسسه آموزشی نابینایان / محمد نوری؛ با همکاری محمدحسین بصیری، اباذر نصرافهانی، علی نوری.
مشخصات نشر :	قم: توانمندان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری :	۵۸۳ ص.: مصور، جدول.
قیمت :	۳۵۰۰۰ ریال : ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۱۶-۱۰-۴
وضعیت فهرست نویسی :	فیفا
موضوع :	مؤسسه آموزشی ابابصیر
شناسه افزوده :	بصیری، محمدحسین، ۱۳۳۳ -
شناسه سرده :	نصر اصفهانی، اباذر، ۱۳۵۸ -
شناسه افزوده :	نوری، علی، ۱۳۶۳ -
شناسه افزوده :	فتر فرهنگ معلولین
رده بندی کنگره :	۱۳۴۷ الف ۲ / HV۱۵۷۳
رده بندی دیویی :	۳۶۲/۴۱
شماره کتابشناسی ملی :	۵۳۹۰۷۷۵

دفتر فرهنگ معلولین
دارالثقافة للمعولين
Handicap Cultural Center

انتشارات توانمندان
Tavanmandan Publications

ابابصیر: مؤسسه آموزشی نابینایان

پدیدآورنده: محمد نوری

با همکاری: محمدحسین بصیری، اباذر نصرافهانی، علی نوری

مشاوره: مهدی اقارب پرست، فضل الله صلواتی

نوبت چاپ: اول، پاییز ۱۳۹۷

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۱۶-۱۰-۴

ناشر: توانمندان شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه قیمت: ۳۵۰/۰۰۰ ریال

قم، بلوار محمدامین، خیابان گلستان، کوچه ۱۱، پلاک ۴، دفتر فرهنگ معلولین

تلفن: ۰۲۵-۳۲۹۱۳۵۵۲ فکس: ۰۲۵-۳۲۹۱۳۵۵۲ همراه: ۰۹۱۲۵۵۲۰۷۶۵

www.HandicapCenter.com , www.DataDisability.com , info@handicapcenter.com

فهرست

۹.....	مقدمه
۱۵.....	فصل اول: تحولات تاریخی
۱۷.....	سروع و آغاز
۲۰.....	شرایط تاریخی
۲۵.....	دریستون کشیش آلمانی
۲۶.....	تحولات مهم ۱۳۴۸ تا ۱۳۹۴
۲۸.....	اهداف و خطه‌ها
۳۰.....	تغییر خطه‌ها
۳۳.....	ساختار تشکیلاتی
۳۵.....	ارکان تشکیلات
۳۹.....	فعالیت و کارکردها
۴۳.....	مدیران مبرز و موفق
۴۳.....	موانع و مشکلات
۴۴.....	ارتباطات
۴۴.....	استقرار دفترها
۴۵.....	فصل دوم: بنیانگذاران
۴۷.....	الف: هیئت مؤسسين و هیئت امناء
۴۷.....	آیت‌الله سید ابوالحسن شمس آبادی
۴۸.....	آیت‌الله سید حسن فقیه امامی
۵۳.....	حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی مظاهری
۵۶.....	حجت‌الاسلام والمسلمین محمدحسین منصورزاده
۵۷.....	سید مرتضی سلامتیان
۵۸.....	محمد بصیری
۶۰.....	احمد بصیری
۶۱.....	عبدالعلی مصحف
۶۳.....	حسین گلبدی

۷۳.....	مهدی اقارب پرست (متولد ۱۳۱۵ در اصفهان).....
۷۴.....	محمد فولادگر.....
۷۹.....	مصطفی یراقی.....
۸۶.....	سید حسین علوی.....
۱۰۶.....	دیگر اعضای هیئت مؤسس و هیئت امناء.....
۱۰۷.....	ب: یاران افتخاری.....
۱۰۷.....	آیت‌الله سید حسین خادمی.....
۱۰۸.....	سید علی‌اکبر پرورش.....
۱۱۲.....	سید محمد حسینی بهشتی (۱۳۰۷-۱۳۶۰).....
۱۱۲.....	حاج.....
۱۱۴.....	ج: میثاق امنای.....
۱۱۷.....	فصل سوم: مدیران ارشد
۱۱۹.....	نظام مدیریتی.....
۱۲۰.....	مصطفی یراقی.....
۱۲۱.....	محمد سعیدیان.....
۱۲۷.....	محمد حسین اقارب پرست.....
۱۳۶.....	علیرضا سیفی.....
۱۴۸.....	رضا طیب نیا.....
۱۵۷.....	سید رضا ملاباشی.....
۱۶۶.....	حسین مظاهری.....
۱۷۰.....	محمد حسین بصیری.....
۱۷۳.....	دیگر مدیران.....
۱۷۵.....	یاوران افتخاری.....
۱۷۵.....	محسن مظاهری.....
۱۷.....	فصل چهارم: دانش آموختگان
.....	فضل‌الله وطن‌خواه.....
۱۹۱.....	لطفعلی باقریان دهقی.....
۱۹۷.....	یدالله قربعلی.....
۲۰۱.....	مهدی منصوری.....
۲۱۱.....	حسین علی موحدزاده.....
۲۱۲.....	یوسفعلی لاوی.....

۲۱۳.....	عباس چراغی.....
۲۱۴.....	نوید پور ملاعباسی.....
۲۱۵.....	سمیه باقرپور.....
۲۲۹.....	فصل پنجم: مربی و استادان
۲۳۱.....	نصرالله رضایی.....
۲۳۳.....	سید مرتضی نیکزاد.....
۲۳۵.....	محسن سعیدیان.....
۲۳۹.....	محمود وجدانی نژاد.....
۲۴۱.....	محمد حسن وجانی نژاد.....
۲۴۴.....	مهرانگر حسینی.....
۲۴۸.....	لطفعلی باقریان دهقی.....
۲۴۸.....	یدالله قربعلی.....
۲۴۸.....	معین وصال.....
۲۴۸.....	محبوبه سالم.....
۲۴۸.....	محمدرضا کربکندی.....
۲۴۹.....	سید رضا ملاباشی.....
۲۴۹.....	علیرضا سیفی اصفهانی.....
۲۴۹.....	رضا طیب‌نیا.....
۲۵۰.....	مهدی خطاط ساز.....
۲۵۰.....	مهدی اقارب پرست.....
۲۵۱.....	فردوس آقایی.....
۲۶۱.....	دیگر مربی‌ها و استادان.....
۲۶۳.....	فصل ششم: ابابصیر در سال‌های جدید
۲۶۵.....	برنامه‌های فعلی.....
۲۶۵.....	آمار فعالیت‌های سال ۹۴.....
۲۶۷.....	گسترش ارتباطات.....
۲۷۱.....	برگزاری همایش‌ها.....
۲۷۱.....	همایش روز جهانی عصای سپید.....
۲۷۲.....	همایش انتخابات هیئت امنا مؤسسه ابابصیر.....
۲۸۳.....	گسترش اجتماعی.....

فصل هفتم: گفت‌وگو.....	۲۸۵
مصاحبه با مهدی اقارب پرست.....	۲۸۷
زندگانی و فعالیت‌ها و خدمات مرحوم آیت‌الله سید حسن فقیه امامی.....	۳۰۱
مصاحبه با حجت الاسلام لطفعلی باقریان.....	۳۱۷
مصاحبه با محمدحسن وجدانی نژاد.....	۳۳۳
نست با محمدتقی رهبر، علی اسلامی و مصطفی قندی.....	۳۳۷
پروانه شیخ صراف مددکار سابق ابابصیر.....	۳۴۳
فصل هشتم: در آینه رسانه‌ها.....	۳۵۱
بازدید شو دارا افشان از مؤسسه ابابصیر.....	۳۵۳
گزارشی از سازمان ابابصیر در روزنامه وقت، سال ۱۳۵۶.....	۳۵۶
هیئت مؤسس در سایت ابابصیر.....	۳۵۷
برخی خدمات و فعالیت‌های ابابصیر.....	۳۵۸
عکس‌هایی از ویلاگ آقای مظاهر.....	۳۶۹
فصل نهم: تحقیقات دانشگاهی.....	۳۷۹
تأثیر بازی بر عزت نفس دانش‌آموزان ۶ تا ۱۱ ساله نابینایان در رزگشاه ابابصیر اصفهان.....	۳۸۱
بررسی ارتباط اضطراب والدین و کیفیت زندگی نابینان مؤسسه آموزشی ابابصیر شهر اصفهان.....	۳۸۸
بررسی اثربخشی آموزش شیوه حل مسئله گروهی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان.....	۳۹۴
بررسی تأثیر اصل پریماک بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نابینا (مطالعه نمونه ابابصیر).....	۴۰۰
مقایسه رشد اجتماعی دانش‌آموزان نیمه‌بینا در مدارس تلفیقی و استثنایی.....	۴۰۶
نقش اعضای اتاق بازرگانی اصفهان در تأسیس مؤسسات خیریه.....	۴۱۳
مقایسه توانایی شنیداری کودکان بینا و نابینا در شناسایی و تجسم ویژگی‌های شناختی - عاطفی.....	۴۱۶
رابطه اختلالات خواب و افسردگی در نوجوانان دختر و پسر نابینا و نیمه بینا (جامعه نمونه ابابصیر).....	۴۱۹
بررسی مقایسه‌ای تأثیر الگوهای صوتی بزرگسالان و ویژگی‌های شخصیتی آنان در تصویرسازی.....	۴۳۷
اثربخشی آموزش حل مسئله گروهی بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان با آسیب بینایی.....	۴۵۳
بررسی اثربخشی آموزش شناختی بر عزت نفس دانش‌آموزان نابینای پسر و دختر آموزشگاه ابابصیر.....	۴۶۴
مقایسه رشد اجتماعی در دانش‌آموزان نیمه بینا در مدارس راهنمایی خاص و عادی (تلفیقی).....	۴۶۵
وضعیت تغذیه دانش‌آموزان مرکز آموزشی شبانه‌روزی: ابابصیر - اصفهان ۱۳۷۷.....	۴۶۶
بررسی میزان آهن و کلسیم دریافتی دانش‌آموزان آموزشگاه ابابصیر اصفهان بهمن ماه ۷۷.....	۴۷۰

۴۷۳	فصل دهم: مسیحیت و معلولین
۴۷۵	اولین مدارس و مراکز آموزشی
۴۷۶	شخصیت و فعالیت‌های کریستوفل
۴۷۷	تعلیم و تربیت معلولان شرق
۴۸۰	خط‌مشی کریستوفل
۴۸۱	خط بریل
۴۸۱	نهادسازی برای نابینایان
۴۸۲	فعالیت‌های آموزشی در تبریز
۴۸۴	آموزشگاه کریستوفل در اصفهان
۴۸۵	آموزش شمشیر و شیرازی در شیراز
۴۸۷	مدرسه نورآیین اصفهان
۴۸۸	مدرسه اباذکر اصفهان
۴۸۹	آموزشگاه کریستوفل بعد از پیروزی انقلاب اسلامی
۴۹۱	تأسیس هیئت تبشیری نابینایان
۴۹۲	سازمان نابینایان کریستوفل
۴۹۵	قابل توجه ریاست محترم سازمان‌های بهزیستی و استثنایی
۴۹۶	علل و عوامل تأسیس ابابصیر
۵۰۰	گزارش حبیب‌الله نوبخت
۵۰۱	دیدگاه پری زنگنه
۵۰۵	دیدگاه هوشنگ مظاهری
۵۲۳	فصل یازدهم: اسناد مرجع
۵۲۵	بیانات امام خمینی (ره) در جمع گروهی از نابینایان مدرسه ابابصیر اصفهان
۵۳۳	خلاصه گزارشی از آموزشی ابابصیر، ۱۳۵۸
۵۷۳	مآخذشناسی مؤسسه ابابصیر
۵۷۵	تحویل دانش‌آموزان به آموزش و پرورش
۵۷۶	تفاهم‌نامه آموزش و پرورش و ابابصیر
۵۷۷	نامه جمعی از دبیران و آموزگاران ابابصیر به آموزش و پرورش
۵۷۹	آگهی تغییرات مؤسسه آموزشی ابابصیر
۵۸۱	منابع و مآخذ

مقدمه

مؤسسه ابابصیر که با اسامی دیگر مؤسسه آموزشی ابابصیر، سازمان آموزشی ابابصیر و مدرسه ابابصیر هم خوانده شده، اغلب آن را با نام مختصر «ابابصیر» یاد می‌کنند. ابابصیر با نیم سده فعالیت، سند افتخار و دستاوردهای فراوانی برای نه تنها ایران و ایرانیان بلکه برای شیعه و شیعیان و روحانیت خدمتگزار و نیز عزت و افتخار برای مردم نابینایان است.

هرگونه به ابابصیر نگاه کنیم، یک قطعه مهم از تاریخ معلولیت و معلولان ایران و نقطه عطفی در تاریخ نابینایی و نابینایان محسوب می‌شود. از این رو نمی‌توان از آن گذشت و آن را نادیده انگاشت. به ویژه برای دفتر فرهنگ معلولان که در صد، تدوین تاریخ تحولات معلولان ایران است، ابابصیر فقط یک مرکز و مؤسسه نیست بلکه خشتی است که در سال ۱۳۴۸ آغاز شد. اما دامنه تأثیرات آن به همه شهرها تعمیم یافت و در جزء جزء ساختار فرهنگ نابینایان گسترده شد.

نیز این نکته مهم قابل توجه است که ابابصیر با چنین تجربه ورود روحانیت شیعه و جریان مذهبی‌ها به جامعه و فرهنگ معلولین است. پس از ابابصیر مذهبی‌ها به عنوان یک گروه و یک جریان در معلولین ورود نداشتند؛ اگر کاری برای معلولین می‌کردند، فردی و غیر سازمان یافته و تشکیلاتی بود. اما با شروع پروژه ابابصیر، برای اولین بار چند تن از حائیان مشهور و چند چهره مذهبی فعال و کارشناس وارد ضرورت‌های معلولین شدند. در این رو ابابصیر بر پایه تفکر مذهبی شکل گرفت و تداوم یافت.

ابابصیر سرنوشت پندآموز و عبرت‌آموزی دارد. اگر ابابصیر با نهادهای و مراکز مثل گالودت در آمریکا مقایسه می‌شود می‌یابیم که دانشگاه گالودت امروزی در ۱۸۶۰ میلادی مدرسه که یک بوده است؛ اما مدیریت کلان و نخبگان جامعه و حتی احاد جامعه خود را نسبت به این نهال کرچک و ضعیف مکلف دانسته و خواهان رسیدگی و اهتمام به این نهال نارس بودند. بالاخره گالودت امروزه درخت تنومندی تبدیل شده و مثل و بدیل در جهان ندارد. اما متأسفانه چنین احساسی و چنین وظیفه‌شناسی در میان جریان‌های مدنی و نخبه و مدیران ایران وجود نداشت. به همین دلیل، نهادهای نوپا و جدید مثل ابابصیر توجه و عنایت آنان را جلب نمی‌کرد. حتی امروزه اگر «درختچه» و نهال کوچکی ببینیم به جای رسیدگی، هر کسی تلاش می‌کند آن را بشکنند. از این رو امروزه مرکزی نداریم که چند دهه قدمت داشته باشد ولی در اروپا و آمریکا مراکز هست که چند سده سابقه دارند.

یک سنت اجتماعی و تاریخی در فرهنگ ما شکل گرفته و نهادینه شده است: هر اقدامی وقتی به مرتبه‌ای از بلندی و رشد برسد، نسبت به آن شک و شبهه رواج می‌یابد. از این‌رو به جای مساعدت و اهتمام در جهت رشد بیشتر، مانع تراشی و آسیب‌رسانی شکل می‌گیرد. ابابصیر در زمانی که در حال رشد و بالغ شدن بود و می‌خواست تبدیل به دانشگاه شود، با مانع‌تراشی، به تعطیلی کشانده شد. اما شیر این •ولات گریبان‌گیر شخص خاصی نمی‌شود بلکه سود و زیان آن به جامعه می‌رسد. توجه کنید: مگر دانشگاه نابینایان و دانش‌نویان تأسیس شده بود، ده‌ها و صدها معلول ایرانی راهی غربت شده و همین‌جا مشغول می‌شدند و هزاران معلول به مراحل عالی دست یافته و دانش‌های ضروری توسعه می‌یافت. آثار آن به معلولین می‌رسید. به هر حال در مسیر ابابصیر خلل و مانع ایجاد شد و نتوانست راحل رشد و ترقی طی کند؛ چرا که گفتند ابابصیر حجتیه‌ای است، وابسته به انجمن حجتیه است. اگر یک نفر در انجمن بوده‌اند چه ربطی به ابابصیر دارد؛ حتی با این فرض که همه مدیران آن، طرفدار انجمن هستند؛ ولی کارشان مطلوب باشد لازم بود جلوی حرکت آنان سد نشود و از مساعدت عمومی بر خیزد. در می‌شد مهم‌تر اینکه چند دهه بعد دادگاه اعلام کرد این‌گونه اتهامات ربطی به خدمات ابابصیر ندارد و ابابصیر باید راهش را ادامه بدهد و مشکلی ندارد. ولی این رأی دادگاه، نوش‌دارو بعد از مرگ سهراب بود. بهر حال تعطیلی دائمی ابابصیر در آموزش و پرورش و تعطیلی موقت در برخی زمینه‌ها، پیامدهای منفی بسیار به همراه داشت و ضرر آن فقط نصیب جامعه معلولان گردید. اما بعد از سال ۱۳۹۱ که ابابصیر فعالیت بایش را مجدداً آغاز کرد، جا دارد نگاهی به تاریخ فعالیت‌های آن داشته باشیم؛ بلکه دچار ابابصیر گردآوری شود و در اختیار پژوهشگران و مدیران قرار گیرد.

پیش از این یعنی در سال ۱۳۸۱ با یکی از اعضای فعال هیئت امنای ابابصیر یعنی مرحوم حسین گلپیدی به گفت‌وگو نشستیم و زندگی‌نامه‌ای از او در قالب یک مجله علمی منتشر کردیم. نیز همواره در مجله توان‌نامه، در سایت دفتر فرهنگ معلولین و در دیگر تحقیقات این دفتر درس‌شد دستاوردهای ابابصیر ارج گذاشته شود و تجارب آن را منتقل کنیم.

در جلسه‌ای با هیئت امنای ابابصیر در مهر ماه ۱۳۹۴، ضرورت تألیف یک کتاب در باب ابابصیر را مطرح کردیم، اما آقایان فرمودند فعلاً جزء اولویت‌های آنان نیست، از همین دفتر مستقلاً کارش را شروع کرد و با جمع‌آوری اطلاعات، کار تألیف آغاز شد. اما ضمن مصاحبه با خدمتگزار امین آقای مهدی اقارب پرست، معلوم شد خانم اسکندری هم مشغول چنین مهمی است. و در صحبت با خانم اسکندری معلوم شد ایشان در صدد انجام تألیف جامع نیست. بنابراین دفتر تلاش کرده تحقیق جامعی عرضه کند.

نیز چند بار تلاش کردیم با حجت الاسلام مهدی مظاهری که نقش اصلی در تأسیس و تداوم ابابصیر داشته، به گفت‌وگو بپردازیم اما میسر نشد. حتی در آذرماه ۹۴ با فرزند برونمندی ایشان حاج آقا حسین مظاهری هماهنگی شد و چند تن جهت مصاحبه به اصفهان رفتند ولی به دلیل کسالت حاج آقا، امکان گفت‌وگو دست نداد.

در پایان ضمن تشکر از راهنمایی‌های جناب آقای اقارب پرست و دکتر مهدی بصیری و مهندس محمد حسین بصیری و دیگرانی که با راهنمایی یا نقد یا ارسال منابع و مطالب و اسناد ما را یاری فرمودند، هنوز کار تمام نیست و بخش‌هایی از آن نیاز به تکمیل دارد؛ از این‌رو از همه کارشناسان و

هیئت امنای قدیم و جدید ابابصیر، نیز از دانش آموختگان و خلاصه هر شخصی ارتباطی داشته و اطلاعاتی دارد استعداد داریم یاری کنند. البته هدف ما فقط گردآوری تجارب ابابصیر و انتقال آن به نسل جدید و آیندگان است و کاری به گرایش فکری و اجتماعی مسئولین و افراد فعال در تاریخچه ابابصیر نداریم و گرایش آنان در اینجا بررسی نمی شود. بلکه فقط در چارچوب معلولین نابینا به دستاوردهای ابابصیر می پردازیم.

هدف این کتاب حدود چهار سال وقت مرا گرفت؛ به دلیل گستردگی فعالیت ابابصیر و نیز کثرت شخصیت های مرتبط به ابابصیر و از طرف دیگر فقدان اسناد مکتوب و معتبر در بعضی از موضوعات توانستیم این مجموعه را با اهم آوریم. تلاش بسیار شد تا روایت ها و دیدگاه های افراد مختلف منعکس شود تا با این حال در اختیار پژوهشگران قرار گیرد. برای دست یافتن به دیدگاه های افراد باید متوسل به شیوه گفت و گو بشدم. باید اعتراف کنم که اگر مهندس محمدحسین بصیری مدیرعامل کنونی ابابصیر نبود در این زمینه موفق نمی شدم و مجدداً از ایشان تشکر می کنم.

نیز لازم است از کتاب حاجت الاسلام والمسلمین سید جواد شهرستانی نماینده آیت الله العظمی سیدعلی سیستانی مدظله العالی که همواره راهنمای و راهنمای ما در این زمینه بوده اند تشکر نماییم.

محمد نوری

مدیرعامل دفتر فرهنگ معلولین

مهر ماه ۱۳۹۷

چند تذکر

۱- ابابصیر دقیقاً نیم قرن فعالیت داشته و با هزاران انسان در سمت‌ها و پست‌های مختلف مرتبط بوده است، به دلیل عدم دسترسی به همه افراد، قطعاً نام‌هایی نیامده یا نام‌هایی زیاده‌تر و نام‌هایی کمتر آمده، حتماً نظر خاصی در این گزینش‌ها نبوده است. کسانی که نامشان نیامده مآتماً تماس بگیرند.

۲- افرادی که در تأسیس و در برنامه‌ریزی ابابصیر مشارکت داشته‌اند، هر فرد رویکرد، روایت خودش را درست می‌داند، در مواردی هم حقیقت، پاره‌های متعدد دارد و هر کس پاره‌ای را در اختیار دارد. از این‌ها تلاش شد تا جایی که ممکن است روایت‌ها و دیدگاه‌های مختلف جمع‌آوری گردد. نیز گاه که روایت‌ها متضاد بود تذکر داده شده است.

۳- تلاش که هم‌زمانی مقتدر از آوردن القاب مدح و ذم یا عناوین شغلی و صنفی خودداری شود. از این بابت معذرت‌خواهی می‌شود.

۴- شیوه پژوهشی این کتاب بر مبنای شخصیت محور است. یعنی تلاش شده افراد مرتبط به ابابصیر معرفی شوند و روایت آنها از رخدادها، ابابصیر آورده شود. از این‌رو درصدد تجزیه و تحلیل برنامه‌های درسی یا بررسی فعالیت‌ها یا سبک کتب درسی ابابصیر نبوده‌ام هر چند این‌گونه تحقیقات هم لازم است و باید انجام پذیرد.

حداقل پنج عنوان کتاب دیگر درباره محتوای زندگی، علمی، آموزشی، سیر تحولات تاریخی و جامعه‌شناسی این پدیده لازم است.

۵- فقدان اسناد و منابع طبقه‌بندی شده درباره ابابصیر، کار را برای پژوهشگران دشوار می‌سازد. متأسفانه خود ابابصیر و مدیریت آن، اسناد و مدارک مربوط به خودش را جمع‌آوری و طبقه‌بندی نکرده است. بنابراین در هر مورد اولاً باید فراوان جستجو می‌شد، دوم اینکه بررسی مصاحبه یا پرسشنامه اطلاعات جمع‌آوری و بر مبنای آنها تألیف انجام می‌پذیرفت. بررسی از ضعف‌های این کتاب مربوط به این مسأله است.